

3. Монетарна політика національного банку України: сучасний стан та перспективи змін; за ред. В.С. Стельмаха. К. : Центр наукових досліджень Національного банку України, УБС НБУ, 2009. 404 с.
4. Державний бюджет і бюджетна стратегія 2012-2014: стабілізація та сталий розвиток в умовах реформування економіки України : у 4 т. / за ред. Ф.О. Ярошенка. Київ : Акад. фін. управління, 2011. Т.1: Стабілізація державних фінансів у контексті стратегії реформ. 920 с.

Черняк Анна Олексіївна,
курсант 4 курсу факультету
підготовки фахівців для підрозділів
стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:

Юніна Марина Петрівна,
кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри цивільного права та
процесу факультету підготовки
фахівців для підрозділів кримінальної
поліції Дніпропетровського
державного університету внутрішніх
справ

УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ І ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ

Сучасна держава залишається носієм суверенітету і забезпечує реалізацію комплексу економічних, соціальних, політичних і духовних інтересів різних соціальних верств і груп. При цьому зростає роль фінансової діяльності держави. Ринок, гроші, власність – ефективний інструмент здійснення державної політики, яка спрямована на забезпечення життєдіяльності суспільства. Держава здійснює пошук нових механізмів розміщення та використання ресурсів; взаємодії із бізнесом; забезпечення ділової та інвестиційної активності; підтримання рівня зайнятості; стабілізації економічного стану.

Незважаючи на неоднозначні оцінки щодо оптимального способу фінансування бюджетного дефіциту та наслідків державного боргу, державні запозичення залишаються одним з найпоширеніших інструментів фінансування видатків держави. Тому постійне зростання обсягів боргів характерне практично для всіх країн світу. Причому зростання державних

боргів і боргового навантаження характерне як для країн із транзитивною економікою, так і для провідних промислово розвинутих країн. Саме останні виступають найбільшими кредиторами світової економіки й водночас мають найбільші обсяги державних боргів у абсолютному і відносному виразі [1].

Раціональне пояснення необхідності контролю центрального уряду за витратами органів місцевого самоврядування ґрунтується як на макроекономічних (з огляду на попит), так і мікроекономічних (з огляду на пропозицію) теоретичних постулатах. У розвинених країнах використовується декілька способів обмеження позик місцевих і регіональних органів влади. Контролюючі заходи можуть встановлюватися: законами (наприклад, закон про фінансування органів місцевого самоврядування, закон про муніципалітети); нормативними актами, що регулюють банківські операції; рішеннями Міністерства фінансів, Міністерства внутрішніх справ; визначатися органами, контролюючими муніципалітети; встановлюватися спеціальним комунальним банком або центральним банком.

Державний борг загалом є достатньо складним механізмом, функціонування якого залежить від дій багатьох суб'єктів ринкових відносин. Тому управління державним боргом потребує використання цілої системи методів з його регулювання. Ці методи є актуальними за умови виявлення проблем, які існують в цій сфері. Тому спочатку необхідно проаналізувати загальний стан державного боргу України і визначитись, наскільки взагалі є ефективною поточна політика з його управління.

Відповідно до ст. 2 Бюджетного кодексу України, державний борг – загальна сума заборгованості держави, яка складається з усіх випущених і непогашених боргових зобов'язань держави, включаючи боргові зобов'язання держави, що вступають у дію внаслідок виданих гарантій за кредитами, або зобов'язань, що виникають на підставі законодавства або договору [2].

Управління державним боргом супроводжується низкою проблем, починаючи зі звуженості поняття державного боргу в українському законодавстві, що не сприяє реалістичному прогнозуванню основних макроекономічних показників соціально-економічного розвитку країни, проблем структуризації боргу, проблем обліку та звітності державного боргу [3]. Під управлінням державним боргом варто розуміти сукупність державних заходів, що пов'язані з випуском і погашенням державних боргових зобов'язань, визначенням ставок відсотків і виплатою доходу за державними цінними паперами, встановленням ліміту боргу, підтриманням курсу державних зобов'язань, визначенням умов випуску нових державних цінних паперів [4].

Політика управління державним боргом є важливим компонентом здійснюваної фінансової політики та істотною складовою процесів макроекономічного регулювання. Стратегічною метою управління державним боргом є забезпечення необхідними обсягами ліквідних коштів

загального державного управління та мінімізації витрат, пов'язаних з ризиками, погашенням та обслуговуванням державного боргу; створення передумов макроекономічної стабільності у коротко- та довготерміновому періодах. Основними засадами управління державним боргом є оптимізація структури державного боргу; мінімізація витрат на обслуговування державного боргу; мінімізація ризиків, пов'язаних із цим боргом; сприяння розвитку внутрішнього ринку державних запозичень. Управління державним боргом здійснює Міністерство фінансів України, або за його дорученням та від імені інші організації та установи [5].

Стратегічним завданням боргової політики є також пошук оптимального співвідношення між борговим та податковим фінансуванням бюджетних видатків. У короткотерміновому періоді залучення позичкових ресурсів дає можливість дещо знизити фіскальне навантаження на національну економіку в розрахунку на спрямування додаткових коштів, які залишаються у суб'єктів господарювання, на їхній розвиток. Між тим, як вказує Падалка В.М., таким чином фінансування поточних бюджетних видатків здійснюватиметься за рахунок майбутніх ресурсів розвитку, а отже, економічний розвиток гальмуватиметься у довготерміновій перспективі.

Бібліографічні посилання:

1. Бюджетний кодекс України від 21.06.2001 р.
2. Козюк В.В. Проблема державного боргу в перехідній економіці України. *Фінанси України*. 2009. № 5. С. 85-90.
3. Шпачук В. Напрями вдосконалення політики управління зовнішнім державним боргом України. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2016. № 3. С. 291-297
4. Кузьменко О. Організаційно-правові проблеми управління державним боргом України. *Право України*. 2018. № 4. С. 56-58.
5. Вахненко Т. Зовнішні корпоративні запозичення та ризики для фінансової стабільності. *Дзеркало тижня*. 2018. 16 лют. С. 9.
6. Падалка В. М. Становлення та розвиток ринку місцевих запозичень в Україні: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.04.01 / Науково-дослідний фінансовий ін-т при Міністерстві фінансів України. К., 2016. 18 с.